

E KORO, e Herepete, kua whakautua e au te wahi tuatahi o to ui. Kahore i pakeke rawa te whakautu i te mea e marama ana to taua tu to te Maori mai o te Tiriti o Waitangi ki tenei ra engari i aku korero ko nga mate anake i pa ki te Maori i whakatakina e au kahore nga painga o to taua urunga ki roto o te pakehatanga no te mea he nui nga painga. E kore e nui aku kupu mo te taha ki te whakapono chara hoki tena i te hua no te Tiriti o Waitangi engari ko te painga nui whakabarabara tenei i whakawhiwhia ai te Iwi Maori. Na te Rongo Pai i mutu ai nga pakanga totonui i waenganui i nga iwi i nga hapu Maori; i mutu ai te kai-tangata; i noho ai i runga i te humarie; i au ai te moe. I kiia ra e Te Whakaitihi, "E whakapono e au e Ihu Karaiti, na konei hoki e au e moe noa e te paenga o taku maara e Te Pirahirahi." Na te whakapono i uru ai te Maori he ao hou: i whiti mai ai i te pouritanga ki te maramatanga.

Ko tetahi painga nui i whakawhiwhia e te pakeha ki te Maori ko te kura—he taonga tino nui tenei. Na te kura, na te mohio ki te reo Ingarihi, ki te korero i nga pukapuka, i nga nupepa, a te pakeha, i tiaho ai he maramatanga nui ki te tangata Maori: i whanui ai ona whakaaro, i whakawhaiti mai te ao ki roto o ona kanohi. Ko te tangata kuware, kaore nei i te kura, kahore ano nga kanohi kia titiro noa. Kei te kapo tonu ia. Ko te tino taonga o te matauranga chara i te mea ka te whiwhi ki nga mahi moni no te mea ko nga tangata tino kaka-ma ki te whakaperanga i tenei aoa i te moni chara i nga tangata matau rawa—ko te taonga nui o te matauranga ko te pikinga o te tangata i te pouri ki te maraua. Ko te tohu rangatira o te pakeha ko toia matau, chara i nga moni. Ahakoa pehea te nui o te moni i te tangata me he mea ia he tutua e kore rawa ia e uru ki te rangai o nga rangatira. Na te Tiriti o Waitangi ka whakaakona a tatau tamariki i runga i te kore uiu. Anei rawa te he he porori no te piki o te Iwi Maori ki te matauranga, ki nga turanga toitei o te pakeha. He tino tamariki rawa o taua tamariki e tau ana ki nga kareti kaore i rite ki te pakeha. Ma nga kareti hoki e tupu ai he tangata nui mo taua mo te Maori—he pihopa, he atirikona, he mahiua tohuaki mo Te Aute, mo Hukarere, mo Tipene, mo Tarakina, mo Wikitoria, mo Waerenga-a-Hikurangi—he taiti, he rahi, he takuta, he apihia kawarautanga, he aha, he aha. Ka te ahua o te Maori i enei ra pea me nga tangata o Ahipono i whangatia nei e Hamaia hei "tawatapahi rakau hei ahuaa yai," ara hei penunga. Ko te whakanga kura o te ahua o te pakeha, ko nga Maori hei kaitiaki ma tenei i te mea he mea o ratou kiri, he paratiri to tatou, ko te tikanga ia ko te Maori ko te tangata whenua hei mahi, ara ko te pakeha me ko te ahuaa hei penunga, ko te ao te uiu o te Maori i te he ai ia hei penunga na te ngarara o nga whenua. He iwi whakahi te Maori i te ki te ngaro tona whakahi ko toia tutatanga toia. I noho aku

NGA PAIPERA HOL. Kua tae mai nga Paipera hau ki a Mihi Wiremu, Hukarere, Nepia. Ko te utu o nga Kiripeti e 8/-, Kiri noa e 5/-.